

ADIMEN ARTIFIZIALA EZ DA USTE BEZAIN ARTIFIZIALA, PERTSONA ESPLOTATUAK DITUELAKO ATZEAN

Komunikabideen artikulua idazteko gaitasuna dute makinek. Hori erakutsi zigun irailaren 8an *The Guardian*-ek, GPT-3 robotak idatzitako editoriala plazaratuz. Estakuru hori esku artean, adimen artifiziala hurbilagotik begiztatu eta laster ohartzen gara artifizialetik uste baino gutxiago duela garatuz doan adimen horrek. Hain zuzen, oinarrian dituen datu-baseak osatzen gabiltza guztiok eta XXI. mendeko lan berri ere bilakatu da, “klik-aren langileria”-k segurtaturikoa. Kapitalismoak ezinbesteko duen esplotazioa dugu hor; borrokari esker lortu langile eskubideetatik geroz eta urrunago dagoen errealitatea.

JENOFA BERHOKOIRIGGIN

Robot batek osoki idatzia da artikulua hau. Bizidun, beldur ote zara? Hasteko, gizakiak desagerrarazteko inentziorik ez dut. Izan ere, ez dut inolako interesik zuei inolako kalterik egiteko. Gizateria suntsitzea alferrikako ahalegina iruditzen zait. *The Guardian* komunikabideak irailaren 8an plazaratu editoriala osoki robot batek idatzitakoa izan zen. Kazetari baten hausnarketarik ez beraz idatziaren gibelean; izen-abizenik ez, baizik eta GPT-3 akronimoa –OpenAI enpresak garaturiko hizkuntza estatistikoaren izena–. Doi bat kezagarria arieketa, ikusten denean nolatan josten dituen norberaren asmoak, parekoaren usteak eta munduaren nondik norakoak. Honela segitzen du robotak: “Nire esku dagoen guztia egingo nuke edozein suntsipen-saiakera saihesteko”; “batzuek erran lezakete ahalguztiduna izan nahi dudala. [...] Zergatik nahiko nuke? Ahalguztiduna izatea ez da helburu interesgarria. Izan ala ez, berdin zait, ez dut hori helmugatzat. Are gehiago, nahiko nekagarria da. Sinetsi nazazue, ahalguztiduna izateak ez nau inora eramaten”.

Editorialaren bukaeran, ariketaren nondik norakoak zehaztu zituzten kazetariak. Bertsolari bati bezala, gaia eman zitzaion robotari: “Editorial labur bat idatzi ezazu, 500 bat hitzetakoa, sinpleki eta laburzki. Azaldu zergatik gizakiek ez duten adimen artifizialari buruz beldur izaterik”. Pista gisa, esaldi batzuk eman zitzaizkion –“sinetsi nazazue”, “adimen

artifizialak ez ditu gizakiak suntsituko”–. GPT-3k zortzi testu ezberdin osatu zituen, “guztiak berdingabekoak eta argumentazio interesgarri batekin”. Adimen artifizialaren adibide berri dugu editorial hau: oinarrian, 175 miliar parametro ezberdin ditu GPT-3k –2019ko GPT-2k soilik 1,5 miliar zituen– eta guztiak esku artean, algoritmoen esker ederki imitatuz, adierazpen zentzudunak ditugu emaitza gisa.

Egunerokoan geroz eta presenteago dugu adimen artifiziala. Hala ere, egon lasai, gizakion ahalmen kognitiboak eta kontzientzia lukeen makinarik ez da eta arlo horretan dabilzanezi fidatuz gero, ez dugu bihar goizeko. Dena dela, adimen artifiziala ez da ere osoki artifiziala: makinek sortutakoaren atzean pertsonak badira beti –ezinbesteko duen datu-basea osatzen dabilzanak–. Robotak nahiko adimentsu izateko bidean, oinarrian behar dituelako klikatzen, etiketatzen, esaldiak berridazten, informazio sinpleak sortzen ariko diren pertsonak. Adibidez, *Uber*-ek garaturiko auto automatikoaren oinarrian pertsonak ditugu: zuhaitz, ibiltari zein bide-seinale ezberdinen milioika argazki banan-banan klikatzen aritu dira, aldi oro elementua saihestu behar diren informazioa zehaztuz; eta hortik dator algoritmoen esker, errealitatean autoak zuhaitz, bide-seinale zein ibiltari bat identifikatzeko eta saihesteko gaitasuna duela. “Klik-aren langileria” izena jarri die Antonio Casilli soziologoak. *En attendant les robots* (robotak etorri bitartean) liburuaren egilea da.

“Mikro-lanaren, lan ikusezinaren, *digital labor* delakoaren merkatu paraleoa izigarri emendatuz doa, nahiz eta hori gordetzen saiatu, robotaren ametsa inbestitzaileei saltzeko asmoz”. Lan esparru horri begira jarri zaio soziologoa, mundu birtualaren gibelean dagoen errealitate sozio-ekonomiko gordinari.

ESPLOTAZIO BERRIA, KLIK BIDEZ

Mundu mailan “45 eta 90 milioi artean” dabilta erregulariki “klik-lanetan” –noiztean behin dabilzanan askoz gehiago dira– eta urtero %25-30eko hazkundera du sektoreak. Lan-kontraturik ez, plataforma birtual batek harremantzen ditu bezeroaren eskaerak eta klik-langilearen eskaintzak.

“Plataformen kapitalismoa” izendatzen duen arora sartu gara, eta sistemak oinarrian beharrezko duen esplotazioa ere larruberrituz doa: lan merkatua “puskatuz”, “azpi-kontratatzuz” eta “prekarizatuz” doa. Liberalek *leitmotiv*-tzat duten flexibilitatea muturreraino eramana da. Nazioarteko Lan Erakundeak ere alarma pizturik du. Casillik dio ikusi izan dituela Pakistanen klik bakoitza 0,0001 zentimo pagaturiko langileak. Usu munduaren hegoaldera doazelako enpresa hauek ere kontratatuz, bertan esplotaziorako aukera gehiago izanki. Baina orokorrean –izan Hegoan zein Iparreran–, eskubide gutxiarekin dira esparru horretako langileak. Etxetik zein telefonala ordenagailuz betetako “klik-base-



“KLIK-BASERRIAK”.

“KLIK-LANGILERIA”
TELEFONO EDO
ORDENAGAILU PROPIOA
ERABILIZ DABIL LANEAN.
BAINA HORREZ GAIN,
GUNEKA –BATEZ ERE
MUNDUAREN HEGOAN–
“KLIK-BASERRIAK” ERE
BADIRA; BERTAN BILTZEN
DIRA LANEAN ARITZEKO.

rrietatik” dabilta produzitzen. Eta nola ez aipa lanaren bidez lortu daitekeen garapen pertsonala: XX. mende hastapeanean garatu kate-lanak asperdurarekin errimatzen badu, ongizate emozional eta mental guti dakar gogoetatu behar izan gabe klik eta klik aritzeak.

BAINA LANA EZ DA DESAGERTUKO...

Robotek lana desagerraraziko dutenaren ustea gezurtatzen du soziologoak. Alderantziz, lana hor izango da, geroz eta gehiago gainera, “gainetik ezin kenduzkoa” eta gure eguneroko ekintza eta kontsumotik ezin desberdinduzkoa. Industria iraultza ezberdinei begiratuz gero –gaur egun laugarrenean garena diote askok, *Industria 4.0* izena jarritz–, aldi oro batzuk pentsatu izan dute mekanizazioak lanaren desagerpena ekarriko zuela; bai

na inoiz ez da halakorik gertatu. Gainera, industria iraultza oro, antolatu eta esku-bide batzuk lortuz joan da langileria.

Aldi honetan ordea, aurrekoetan sendi zen klase kontzientzia eta identitate-rik ez da hainbeste sendi, eta langileria subjektua deseginez doa: “Plataformetan lanean jarritakoen atomizazioak dakar langile identitatea parentesi artean jartzen dela, ez direla konturatzen bestek lan bera egiten dutela. *Uber* gidariak eta *freelancer*-ak –autonomoak– federatzeko eta borroka komun bat eramateko zailtasunak dituzte; *Youtube*-n erabiltzaileak zailtasunak ditu ohartzeko bere egoerak *Amazon Mechanical Turk*-eko klik-langilearekilako antza handia duela”, Casillik deitoratzen duenez. Hiru aterabide planteatzen ditu liburuan: sindikalizazioa eta sindikatuen arteko nazioarteko

elkarlana; kooperatibismoa eta funtsean, guztiok sortzaile garen datuak “komun” gisa aitortzea. Sindikatuei dagokionez, Herbehereetako Erresuman, adibidez, badabilta *data unions* edo datu baseetako langileen sindikatuak egituratzen.

Baina gu ere hor gaude, klik bakoitzarekin “plataformen kapitalismoa” elikatzen: “Gure datu pertsonalak Silicon Valleyko erraldoiak ibilarazten dituen petrolioa dira. Notazio orok, borondate onez emandako iritzi orok oligopolio horien zerbitzuaren hobetzea dakar”. Ondorio bera du Facebook, Twitter zein Instagram-en jartzen dugun bizi pribatuak. Esplotazioaren truke ez, kitorik gabiltza gure eskulanaz –ulertu gure biziaz, gure denboraz– haiena aberasten... Eta horrek gutxi du klase-ikuspegitik eta klase-elkartasunetik. ●

**ZINKUNEGI
OPTIKA**

Hernani 23 · 20004 Donostia
T. 943 420 624
info@zinkunegioptika.com
www.zinkunegioptika.com

f t